

Art No.6003
VKC stile
For the whole family
VEEKESY RUBBER INDUSTRIES PVT. LTD.
CALICUT-673 455. E-mail: veeke@vkcgroup.com

2009 ആഗസ്ത് 2 ഞായർ

വർത്തമാനം

VARTHAMANAM MALAYALAM DAILY PUBLISHED FROM KOZHIKODE, KOCHI AND DOHA

കോഴിക്കോട് വാല്യം 7 ലക്കം 211 വേജ് 10+4 വില 3.50 രൂപ

FAROOK COLLEGE LIBRARY
DATE: _____
Malabar Diabetes Foundation & R
(A Group Concern of Malabar Eye Hospital)
C.H. Hospital Building, East Nadakkav
Ph: (0495) 2766956, 2766280.

വിടവാങ്ങി

മലപ്പുറം: ജീവിത നന്മകളുടെ സമൃദ്ധികൊണ്ടു നേതൃത്വത്തിലും ആത്മീയ മേഖലയിലും തിളങ്ങിനടക്കാൻ സയ്യിദ് മുഹമ്മദലി ശിഹാബ് തങ്ങൾ അന്തരിച്ചു. ഇന്നലെ രാത്രി 8.40ന് മലപ്പുറത്തെ ആശുപത്രിയിലായിരുന്നു അന്ത്യം. ശനിയാഴ്ച കൂട്ടിമുറിയിൽ തെന്നി വീണതിനെത്തുടർന്ന് ആശുപത്രിയിലെത്തിയിരുന്നു.

പ്രമേഹബാധിതനായിരുന്ന തങ്ങൾക്ക് തടസ്സമുണ്ടായിരുന്നു. ചെറുപ്പം മുതൽ വൈകാരികമായി ജ്യോമസ്ജിദ് ചെമ്പരമ്പലത്തിൽ, മരണമുൻപു മുന്തിരിശിഹാബ് തങ്ങൾ, മുസ്ലിം ലീഗ് ജനറൽ സെക്രട്ടറി പി കെ കുഞ്ഞാലിക്കുട്ടി തുടങ്ങിയവരുമായിരുന്നു.

പകുതയാർന്ന വാക്കുകളും വിവേകപൂർണ്ണമായ അഭിപ്രായങ്ങളും കൊണ്ട് രാഷ്ട്രീയവേദിയിൽ വേറിട്ടുനിന്ന തങ്ങൾ കഴിഞ്ഞ മുപ്പത്തിമൂന്ന് വർഷമായി മുസ്ലിം സംസ്ഥാന പ്രസിഡന്റ് പദവി അലങ്കരിക്കുന്നു. മുൻ സംസ്ഥാന മുൻ പ്രസിഡന്റ് പി എം എസ് എ പുഷ്പകുമാരുടെ മകനായി 1936 മെയ് നാളിനാണ് ശിഹാബ് തങ്ങൾ ജനിച്ചത്. അലവിയ്യ കുഞ്ഞിബീവിയാണ് മാതാവ്.

പാണക്കാട് ഡി എം ആർ ടി സ്കൂൾ, കോഴിക്കോട് ഹൈസ്കൂൾ എന്നിവിടങ്ങളിൽ നിന്ന് സ്കൂൾ വിദ്യാഭ്യാസം പൂർത്തിയാക്കി. 1953 മുതൽ 1958 വരെ തോഴന്നൂർ തത്വശാസ്ത്ര എന്നീ പ്രശസ്ത ദർശനങ്ങളിൽ നിന്ന് മരുപുരയിൽ പഠിച്ചു. 1958-ൽ ലോകപ്രശസ്തമായ ഇസ്ലാമിക് അസംബിൾ സർവകലാശാലയിൽ ചേർന്നു. വർഷത്തെ പഠനം കൊണ്ട് ഇസ്ലാമിക വിജ്ഞാനമേറിയവർക്കും കൺസൾട്ടന്റും. 1961 മുതൽ 1966 വരെ യൂണിവേഴ്സിറ്റിയിൽ പഠനം നടത്തി. ചരിത്രശാസ്ത്രത്തിൽ അറബി സാഹിത്യത്തിൽ മാസ്റ്റർ ഡിഗ്രി നേടി. പിലകാലത്ത് മാലിദ്വീപ് പ്രസിഡന്റായ അബ്ദുൽ ഖയ്യൂം, മാലി വിദേശകാര്യമന്ത്രിയായ ജമീൽ തുടങ്ങിയവർ ശിഹാബ് തങ്ങളുടെ സഹപാഠികളായിരുന്നു.

1975 സെപ്തംബർ ഒന്നിനാണ് ശിഹാബ് തങ്ങൾ ജ്യോമസ്ജിദ് ആനി പിതാവ് പി എം എസ് എ പുഷ്പകുമാരുടെ നിര്യാതമായതിനെ തുടർന്നാണ് ശിഹാബ് തങ്ങൾക്ക് സംസ്ഥാന പ്രസിഡന്റ് പദവിയിലേക്ക് നിയമിതനായി. മുപ്പത്തിയൊൻപതാമത്തെ വയസിലാണ് ശിഹാബ് തങ്ങൾക്ക് സംസ്ഥാന അധ്യക്ഷ പദവിയിലെത്തിയത്. ചരിത്രത്തിലെ എക്കാലത്തെയും പ്രായം കുറഞ്ഞ അധ്യക്ഷന്മാരുടെ ഒന്നായിരുന്നു തങ്ങൾ. ഇതേവരെ പ്രസിഡന്റ് പദവി മറ്റൊരാളെ ചിന്തിക്കാൻ പോലുമുണ്ടാകാത്ത വിധം മുന്നോട്ട് കൊണ്ടുപോകുന്നതിൽ അസാമാന്യമായ ശിഹാബ് തങ്ങൾ കാണിച്ചു. പ്രതിസന്ധികളിൽ പാർട്ടിയെ മുന്നോട്ട് നയിക്കുന്നതിലും കൂടുതൽ പാർട്ടിക്കും യു ഡി എഫിനും നൽകുന്നതിലും തങ്ങൾ സേവനങ്ങൾ എക്കാലത്തും വിലമതിക്കുന്നതാണ്. ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ മുസ്ലിം ലീഗ് പ്രസിഡന്റ് സയ്യിദ് അബ്ദുറഹ്മാൻ ബഹാദൂർ തങ്ങളുടെ മഹാത്മിമ ബീവിയായിരുന്നു ഭാര്യ. രണ്ടര വർഷം അന്തരിച്ചു.

സുഹ്റ ബീവി, ഹൈറസ് ബീവി, സമീറ ബീവി, ബഷീറ ബീവി ശിഹാബ് തങ്ങൾ, സയ്യിദ് മുന്തിരിശിഹാബ് തങ്ങൾ എന്നിവരാണ് മക്കൾ. സയ്യിദ് നാസർ മൾ (കണ്ണൂർ), സയ്യിദ് ലുഖ്മാൻ തങ്ങൾ (സൗദി), നഹ്ദോസ് തങ്ങൾ (കൊയിലാണ്ടി), ഷെമീറ ബീവി, ഫാത്തിമ ഹനിയ (കൊയിലാണ്ടി) എന്നിവരും. നാനൂറിലേറെ പള്ളികളുടെ ഖാസിം സ്ഥാപനങ്ങൾ നൂറിലേറെ അറബി കോളേജ്, എം ഇ എൻ കോളേജ്, വളാഞ്ചേരി മർകസുൽ തുടങ്ങിയ ഇസ്ലാമിയ്യ തുടങ്ങി പ്രശസ്തമായ അൻപതോളം ഡിഗ്രി പരമപദങ്ങളുടെയും അനാഥാലയങ്ങളുടെയും ഡയറക്ടർ പദവി കൂടി ശിഹാബ് തങ്ങൾ അലങ്കരിച്ചു.

ചുകുത്ത് പ്രിൻ്റ് ജില്ലി

വേജ് 6,7

വിളക്കണഞ്ഞു; വെളിച്ചം ബാക്കിയായി

വിഭാഗീയതയില്ലാത്ത വിശാല മനസ്സ്

നഷ്ടപ്പെട്ടത് എന്റെ സഹോദരൻ: കരുണാ

1916 ഗോൾഡ് സ്വർണ്ണമാർക്കറ്റ്

വിളക്കണഞ്ഞു; വെളിച്ചം ബാക്കിയായി

വഹീദ് സമാൻ/മലപ്പുറം

പാണക്കാട്ടെ കൊടപ്പനക്കൽ തറവാട്ടിന്റെ ഗേറ്റിൽ ഒരിക്കൽ പോലും ഒരു കാവൽക്കാരൻ ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. അടച്ചിടാനാണെങ്കിൽ ഈ തറവാടിന് ഗേറ്റും ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. സംശയത്തിന്റെ ഒരു ചെറുനോട്ടം കൊണ്ടുപോലും ഒരാളും തടയാനില്ലാത്ത തറവാട്ടുമുറ്റം തിളച്ചുമറിയുന്ന പ്രശ്നങ്ങളുമായി എന്താതിരുന്നില്ല. ആർക്കും ഇവിടെക്ക് കയറിവരാം. പ്രശ്നങ്ങളുടെ കെട്ടുമായി കയറിവരുന്നവർക്ക് മുന്നിൽ ആശ്വാസത്തിന്റെ തെളി നിറുവയുമായി പുതുചത്തേക്ക് പ്രസാദമധുരമായ ചിരിയുമായി ഇറങ്ങിവരാനുള്ള മുഖം. വിവാദങ്ങൾ തിളച്ചുമറിയുന്ന രാഷ്ട്രീയ കേരളത്തിൽ ഒരു വിവാദവും പാണക്കാട്ടെ പടികടക്കാറില്ലായിരുന്നു. ആത്മീയ കേരളത്തിലും എതിർവാക്കുകളില്ലാത്ത ഒരേയൊരു നേതാവ്. ഓർമ്മകളുടെ കുടാരങ്ങളിൽ ശിഹാബ് തങ്ങളുടെ മുഖത്തിന് എത്രയെത്ര ഭാവങ്ങൾ.

പ്രസാദമധുരമുറുന്ന മുഖവുമായല്ലാതെ പ്രിയപ്പെട്ട ശിഹാബ് തങ്ങളെ ഒരാൾക്കും കാണാൻ കഴിഞ്ഞിട്ടില്ല. നൂറായിരം പ്രശ്നങ്ങളാണ് പാണക്കാട്ടെ കൊടപ്പനക്കൽ തറവാട്ടിൽ ഒത്തുതീർന്നത്. എട്ടുമുലയുള്ള മേശയുടെ പിറകിലിരുന്നു തങ്ങൾ അഴിക്കാത്ത കേസുകളെടുക്കുകയും പൊട്ടിത്തെറിക്കാവുന്ന കുടുംബപ്രശ്നങ്ങൾ മുതൽ സങ്കീർണ്ണമായ രാഷ്ട്രീയപ്രശ്നങ്ങൾ വരെ തങ്ങളുടെ സാന്നിധ്യത്തിൽ ഈ തുറന്ന കോടതിയിൽ അലിഞ്ഞുതീർന്നിരുന്നു. പോർവിളിയുമായെത്തിയവർ പാണക്കാട്ടെ തറവാട്ടിൽ നിന്ന് ഇറങ്ങിവരുന്നത് സഹോദരങ്ങളെ പോലെയായിരുന്നു. പാണക്കാട്ടെ ഈ പതിവുകാഴ്ചകൾക്ക് ഒരിക്കൽ പോലും വ്യത്യസ്തമുണ്ടായിരുന്നില്ല.

ജീവിതത്തിന്റെ ചെങ്കുത്തായ വഴികളിൽ ഇടറുന്ന കാലുകളോടെ യാത്രതുടരുന്നവർ, സമാശ്വാസം തേടി അലയുന്നവർ, ചിരി വറ്റിയ മുഖവുമായി എത്തിയവർ.... എല്ലാവരും ഈ മുറ്റത്തേക്ക് എത്തുന്നു. മനുഷ്യരുടെ സംഘർഷങ്ങൾക്ക് മേൽ സമാശ്വാസത്തിന്റെ മഴത്തുള്ളികളായിരുന്നു ശിഹാബ് തങ്ങളുടെ വാക്കുകൾ. ഏത് പ്രതിസന്ധികളെയും തന്റെ സാന്നിധ്യം കൊണ്ട് അലിയിച്ചെടുക്കാൻ ശിഹാബ് തങ്ങൾക്ക് സാധിക്കുമായിരുന്നു. 1992-ൽ ബാബതി മസ്ജിദ് തകർക്കപ്പെട്ടപ്പോൾ നാട് കത്തിയെരിയാൻ പാകത്തിലായിരുന്നു. ആത്മസംയമനം പാലിക്കുക എന്ന ഒറ്റവാക്ക് കൊണ്ട് തീക്കനലുകൾ കെട്ടുപോയി. അതായിരുന്നു തങ്ങളുടെ സാന്നിധ്യം. അനാഥന്മാരുടെ കണ്ണീർമുഖങ്ങളിൽ ശിഹാബ് തങ്ങളുടെ കൈകൾ വാത്സല്യത്തിന്റെ സാന്ത്വനമേകി.

പാണക്കാട്ടെ വസതിയിൽ നിന്ന് ശിഹാബ് തങ്ങളുടെ യാത്രകൾ മണിമേടുകളിലേക്കായിരുന്നു. വരാന്തയിലെ വട്ടമേശയിൽ അലസമായി വെച്ചിരുന്ന ഡയറിയിൽ ആർക്കും തിരച്ചിട്ടില്ലാത്ത കുറിപ്പുകൾ കലയാണത്തിന്റെ പള്ളിയുടെ ഉദ്ഘാടനത്തിന്റെ, കച്ചവടസംഘത്തിന്റെ ഉദ്ഘാടനത്തിന്റെ... ഓരോ ദിവസത്തെയും ഡയറി നോക്കി തങ്ങൾ അവിടെ എത്തിയിരിക്കും. തങ്ങളുടെ കൈപ്പടയിൽ ഈ ഡയറിയിൽ ഒന്നു മുണ്ടുകാറില്ല. എല്ലാം വ്യത്യസ്തമായ കൈപ്പടകളിൽ. തങ്ങളുടെ ദിനചരികൾ നിശ്ചയിച്ചിരുന്നത് നാട്ടുകാരായിരുന്നു. അവർ കിടയിലേക്ക് തെളിഞ്ഞ പുഞ്ചിരിയുമായി തങ്ങൾ കടന്നുപോയി. ആ ചിരിയാണ് പാണക്കാട്ടെ കൊടപ്പനക്കൽ തറവാട്ട് മുറ്റത്ത് നിന്ന് ജനമനസുകളിലേക്ക് കുടിയേറിയിരിക്കുന്നത്.

രാഷ്ട്രീയകേരളത്തിന്റെ അവസാനവാക്ക് കൂടിയായിരുന്നു തങ്ങൾ. ഇവിടെ വന്ന് കയറാത്ത രാഷ്ട്രീയനേതാക്കളില്ല. ഇ എം എസ്, അച്യുതമേനോൻ, കരുണാകരൻ, പി കെ വി, സി എച്ച്, ആന്റണി തുടങ്ങി രാഷ്ട്രപതി കെ ആർ നാരായണൻ, ഇന്തോനേഷ്യൻ മുൻ പ്രസിഡന്റ് അബ്ദുറഹ്മാൻ വാഹിദ് തുടങ്ങിയവർ അവരിൽ ചിലർ മാത്രം.

തങ്ങൾ ഒരു വിളക്ക് കൊളുത്തിവെച്ചിരുന്നു. അത് സമാധാനത്തിന്റെതായിരുന്നു. ക്ഷമയുടെതായിരുന്നു. സ്നേഹത്തിന്റെ വിളക്കുമാടമായിരുന്നു. വെളിച്ചം ബാക്കിയാക്കി വിള

ശിഹാബ് തങ്ങളുടെ മയ്യിത്ത് പാണക്കാട്ടെ വസതിയിൽ എത്തിച്ചപ്പോൾ മകൻ മുനവ്വലി ശിഹാബ് തങ്ങൾ, സഹോദരൻ ഹൈദരലി ശിഹാബ് തങ്ങൾ, പി കെ കുഞ്ഞാലികുട്ടി, പി വി അബ്ദുൽ വഹാബ് എന്നിവർ സമീപം

നേതാക്കൾ അനുശോചിച്ചു

മുഖ്യമന്ത്രിയും പ്രതിപക്ഷനേതാവും

മലയാളം മുഖ്യധാരയുടെ കാവലാൾ: ചെന്നിത്തല

മുജാഹിദ് നേതാക്കൾ അനുശോചിച്ചു

കോഴിക്കോട്: വിഭാഗീയതകൾക്ക് അതിതമായി മനുഷ്യനെ സ്നേഹിച്ച മഹാനായിരുന്നു പാണക്കാട് സയ്യിദ് മുഹമ്മദലി ശിഹാബ് തങ്ങളെന്ന് ഇന്ത്യൻ ഇസ്ലാമിക് മൂവ്മെന്റ് ജനറൽ സെക്രട്ടറി ഡോ. ഹുസൈൻ മടവൂർ അനുശോചന സന്ദേശത്തിൽ പറഞ്ഞു. മനുഷ്യ സമൂഹത്തെ ഭിന്നിപ്പിച്ചു നിർത്താതെ മനുഷ്യൻ മനുഷ്യനായി നിൽക്കണമെന്ന സന്ദേശം പ്രചരിപ്പിക്കാൻ തന്നാൽ ആകുന്ന വിധത്തിൽ പ്രവർത്തിച്ച ഉജ്വല വ്യക്തിത്വമായിരുന്നു അദ്ദേഹം. സ്നേഹവും ബഹുമാനവും നൽകിയതിന്റെ ഫലമായി എല്ലാ വിഭാഗവും സ്നേഹിക്കുകയും അദ്ദേഹത്തെ മാന്യീകരിക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നുവെന്ന് അദ്ദേഹം കൂട്ടിച്ചേർത്തു. കെ എൻ എം സംസ്ഥാന ജനറൽ സെക്രട്ടറി സി പി ഉമർ സുല്ലൂമി, സംസ്ഥാന പ്രസിഡന്റ് ഡോ. ഇ കെ അഹമ്മദ് കുട്ടി, കെ ജെ യു സംസ്ഥാന പ്രസിഡന്റ് എ അബ്ദുൽ ഹമീദ് മദ്നി, ജനറൽ സെക്രട്ടറി ഡോ.ജമാലുദ്ദീൻ ഫാറൂഖി, ഐ എസ് എം സംസ്ഥാന പ്രസിഡന്റ് മുജീബ് റഹ്മാൻ കിനാലൂർ, ജനറൽ സെക്രട്ടറി എൻ എം അബ്ദുൽ ജലീൽ എന്നിവരും തങ്ങളുടെ നിരവധി അനുശോചിച്ചു.

തിരുവനന്തപുരം: മുസ്ലീംലീഗിന്റെയും മുസ്ലീം സമുദായത്തിന്റെയും സമുന്നതനായ നേതാവ് പാണക്കാട് ശിഹാബ് തങ്ങളുടെ നിര്യാണത്തിൽ കെ പി സി സി പ്രസിഡന്റ് രമേശ് ചെന്നിത്തല അനുശോചിച്ചു. മതേതരത മുഖ്യമൂല്യങ്ങളുടെ കാവലാളിനെയെന്ന് പാണക്കാട് തങ്ങളുടെ നിര്യാണത്തിലൂടെ സമൂഹത്തിന് നഷ്ടപ്പെട്ടതെന്ന് ചെന്നിത്തല പറഞ്ഞു. മുസ്ലീം വിഭാഗത്തിന് മാത്രമല്ല, പിന്നാക്ക സമുദായങ്ങളുടെ മുഴുവൻ ഉന്നമനത്തിന് വേണ്ടി അഹോരാത്രം പ്രയത്നിച്ച കർമ്മശീരമായിരുന്നു പാണക്കാട് തങ്ങളെന്നും രമേശ് ചെന്നിത്തല അനുസ്മരിച്ചു. ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ മുസ്ലീം ലീഗിന്റെ മാത്രമല്ല കേരളത്തിലെ തന്നെ സമുന്നത നേതാവായിരുന്ന തങ്ങൾ മത സൗഹാർദ്ദത്തിനും സമുദായത്തിന്റെ ഉന്നമനത്തിനും വേണ്ടി അക്ഷീണം പ്രയത്നിച്ച വ്യക്തിയായിരുന്നുവെന്ന് ജനതാദൾ എസ് സംസ്ഥാന പ്രസിഡന്റ് എം പി വിമലകുമാർ അനുശോചന സന്ദേശത്തിൽ പറഞ്ഞു. എക്കാലത്തും അദ്ദേഹം സൗമ്യനും ശാന്തനുമായിരുന്നു. പ്രഗത്ഭനുമായിരുന്ന തങ്ങളുടെ ആത്മീയ ഔന്നത്യം ഏവരും അംഗീകരിച്ചു. അദ്ദേഹവുമായി അഭിപ്രായ

വ്യത്യാസങ്ങൾ ഉണ്ടായിരുന്നവരുടെ പോലും സ്നേഹാദരങ്ങൾ ആ മനുഷ്യ സ്നേഹിക്ക് ആർജ്ജിക്കാൻ കഴിഞ്ഞത് അദ്ദേഹം അനുസ്മരിച്ചു. സാമുദായിക മൈത്രിക്കും മത സൗഹാർദ്ദത്തിനും വിലപ്പെട്ട സംഭാവനകൾ സമർപ്പിച്ച പാണക്കാട് മുഹമ്മദലി ശിഹാബ് തങ്ങളുടെ വേർപാട് കേരളത്തിനും മുസ്ലീം സമുദായത്തിനും കനത്ത നഷ്ടവും ദുഃഖകരവുമാണെന്ന് ജമാഅത്ത് ഇസ്ലാമി കേരള അമീർ ടി ആരിഫലി അനുശോചന സന്ദേശത്തിൽ പറഞ്ഞു. മുസ്ലീം ഐക്യത്തിന് മഹത്തായ സംഭാവനകളാണ് അദ്ദേഹം സമർപ്പിച്ചത്. കുടുംബാംഗങ്ങൾക്കും മുസ്ലീം

തിരുവനന്തപുരം: മതസൗഹാർദ്ദം കാത്തു സൂക്ഷിക്കുന്നതിൽ നിസ്തുലമായ പങ്കാണ് പാണക്കാട് ശിഹാബ് തങ്ങൾ വഹിച്ചിരുന്നതെന്ന് മുഖ്യമന്ത്രി വി എസ് അച്യുതാനന്ദൻ പറഞ്ഞു. മതസൗഹാർദ്ദത്തിനു വേണ്ടി അക്ഷീണം പ്രവർത്തിച്ച വ്യക്തിത്വമായിരുന്നു തങ്ങളെന്നും മുഖ്യമന്ത്രി പറഞ്ഞു. തിരുവനന്തപുരം: ജനാധിപത്യ മതേതരത മുഖ്യമൂല്യങ്ങൾ വേണ്ടി ജീവിതം ഉഴിഞ്ഞുവെച്ച പോരാളിയായിരുന്നു പാണക്കാട് ശിഹാബ് തങ്ങളെന്ന് പ്രതിപക്ഷ നേതാവ് ഉമ്മൻചാണ്ടി അനുസ്മരിച്ചു. മുസ്ലീം സമുദായത്തിന്റെ സർവ്വതോന്മുഖമായ വളർച്ചയ്ക്കും സമുദായ സൗഹാർദ്ദത്തിനും അക്ഷീണം യത്നിച്ച വ്യക്തിയായിരുന്നു അദ്ദേഹമെന്നും ഉമ്മൻചാണ്ടി പറഞ്ഞു.

എന്നും സാധാരണക്കാരനൊന്നും

ഇ അഹമ്മദ് (കേന്ദ്ര റെയിൽവേ സഹമന്ത്രി)

മുസ്ലീം ലീഗിന്റെ അധ്യക്ഷ പദവി ഏറ്റെടുത്തതു മുതൽ തങ്ങളുമായി വളരെ അടുത്ത് ഇടപഴകാൻ എനിക്ക് അവസരം ലഭിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇക്കഴിഞ്ഞ രണ്ടു ദശകങ്ങൾക്കിടയിൽ നിരവധി യാത്രകളിൽ തങ്ങളുടെ സഹയാത്രികനാകാനും ഭാഗ്യമുണ്ടായി. യാത്രകൾ ഏറെ ഇഷ്ടപ്പെടുന്ന പ്രകൃതമാണ് തങ്ങളുടേത്. യാത്രക്കിടയിൽ ഓരോ കാര്യങ്ങൾ ചോദിച്ച് മനസിലാക്കാൻ തങ്ങൾ കാണിക്കുന്ന ഔത്സ്യം കൂടാതെ ഏറെ കൗതുകകരമാണ്. 1998ൽ യമൻ, ഹജ്ജ് മൗത്തു എന്ന് വിടങ്ങളിലേക്ക് തങ്ങളോടൊപ്പം നടത്തിയ യാത്ര അവിസ്മരണീയമാണ്. തങ്ങളുടെ പൂർവികരെ യമനുമായി ബന്ധപ്പെടുത്തുന്ന പൂർവ്വപിതാക്കളുടെ പരമ്പര കണ്ടെത്താനുള്ള ശ്രമം കൂടിയായിരുന്നു ആ യാത്ര. ഹജ്ജ് മൗത്തിലെ ജുമാ മസ്ജിദിൽ നിന്നും ഇഹ്ദർ നമസ്കാരത്തിന് ശേഷം അവിടെയുള്ള ചിരിത്ര സ്മാരകങ്ങൾ സന്ദർശിക്കാനാണ് തങ്ങൾ സമയം കണ്ടെത്തിയത്. അവിടെ വെച്ച് പരിചയപ്പെട്ട വയോധികരായ പണ്ഡിതൻമാർ തങ്ങളെ ആദരപൂർവ്വം അവരുടെ വീട്ടിലേക്ക് ക്ഷണിക്കുകയുണ്ടായി. അവരുമായി ദീർഘനേരം അറബിയിലാണ് തങ്ങൾ സംഭാഷണം നടത്തിയത്. ശിഹാബ് തങ്ങളുടെ പൂർവികർ ഇന്ത്യയിൽ എത്തുന്നത് ഹജ്ജ് മൗത്തിൽ നിന്നാണ് തന്റെ പൂർവിക പിതാക്കളുടെ കുടുംബ ചരിത്രമായിരുന്നു തങ്ങൾ ഉത്സാഹപൂർവ്വം ഒരു

മണിക്കറിലേറെ സമയം അവിടെ ചെലവഴിക്കുകയുണ്ടായി. സയ്യിദ് പരമ്പരയെ കുറിച്ചുള്ള ചരിത്രം ഗ്രന്ഥങ്ങൾ നിരത്തി തെളിച്ച് സഹിതം അവിടെത്തെ പണ്ഡിതൻമാർ തങ്ങൾക്ക് വിശദീകരിച്ച് കൊടുത്തപ്പോൾ അമൂല്യമായ ഒരു അറിവ് കണ്ടെത്തിയ ഒരു വിജയനാമ ദാഹിയുടെ സംതൃപ്തിയായിരുന്നു ശിഹാബ് തങ്ങളിൽ പ്രകടമായത്. ആ അറബി പണ്ഡിതൻ തന്റെ പരിമിതമായ ഉർദു പരിജ്ഞാനം വെച്ച് അന്ന് പറഞ്ഞ വാക്കുകൾ ഇങ്ങനെയാണ്: "ഇദ്ദേഹം ഒരു പണ്ഡിതൻ കൂടിയാണ്. മൺകട്ടകൾ കൊണ്ട് നിർമ്മിച്ച പൂരാതന മന്ദിരങ്ങൾ ഓരോന്നായി നടന്നുകൊണ്ടും അവിടെയൊക്കെ ചരിത്രം വിശദമായി ചോദിച്ച് മനസിലാക്കുകയും ചെയ്തു. മലമുകളിൽ മറവ് ചെയ്ത പൂർവ്വസ്മാരകങ്ങളുടെ ഖനനങ്ങളിൽ സിയാറത്ത് ചെയ്യുന്ന മെന്ന് തങ്ങൾക്ക് നിർബന്ധമുണ്ടായിരുന്നു. നൂറിലധികം ചവിട്ടുപടികൾ കയറി വേണമായിരുന്നു അവിടെ എത്താൻ. ആരോഗ്യപരമായ കാരണങ്ങളാൽ അവ കയറാൻ മടി കാണിച്ച് നിന്ന എന്ന് തങ്ങൾ കാണിച്ച് ആവേശം ഏറെ ഉത്സാഹഭരിതനാക്കി. ഹജ്ജ് മൗത്തിലെ രണ്ടു ദിവസത്തെ യാത്രയും യമനിലെ നാലു ദിവസത്തെ താമസവും ഏത് പരിതസ്ഥിതിയുമായും ഒത്തുചേരാനും അവിടെയെല്ലാം തന്റെ തായ വ്യക്തിയാൻ തങ്ങൾ ഉത്സാഹപൂർവ്വം ഒരു

ളുടെ കഴിവ് വ്യക്തമാക്കുന്നതായിരുന്നു. യമനിൽ നിന്നും ഹജ്ജ് മൗത്തിലേക്കുള്ള വിമാനം വളരെ പഴക്കമുള്ളതായിരുന്നു. ഒന്നരമണിക്കൂർ നീളുന്ന യാത്ര പകുതി പിന്നിട്ടപ്പോൾ വിമാനത്തിന്റെ ഫിറക് വശത്തുള്ള ഒരു ചെറിയഭാഗത്തിൽ കുടി കാറ്റടിച്ചു കയാൻ തുടങ്ങി. പെട്ടെന്ന് തന്നെ ഞങ്ങൾ ഈ വിവരം എയർഹോസ്റ്റസിനെ ഈ ക്യാപ്റ്റനെയും അറിയിക്കുകയുണ്ടായി. കോ-പൈലറ്റും എയർ ഹോസ്റ്റസും ചേർന്ന് ടിഷ്യൂപേപ്പർകൊണ്ട് അടച്ചുപിടിപ്പാണ് അപകടാവസ്ഥ തരണം ചെയ്തത്. യാത്രക്കാരിൽ പലരും അപ്പോഴേക്കും ഭയചകിതരായി കഴിഞ്ഞിരുന്നു. പക്ഷെ, തങ്ങൾ അപ്പോഴും അക്ഷോഭ്യനായിരുന്നു. ഇങ്ങനെയുള്ള സന്ദർഭങ്ങളൊക്കെ തമാശപറഞ്ഞ് നീളുന്ന യാത്ര പകുതി പിന്നിട്ടപ്പോൾ വിമാനത്തിന്റെ ഫിറക് വശത്തുള്ള ഒരു ചെറിയഭാഗത്തിൽ കുടി കാറ്റടിച്ചു കയാൻ തുടങ്ങി. പെട്ടെന്ന് തന്നെ ഞങ്ങൾ ഈ വിവരം എയർഹോസ്റ്റസിനെ ഈ ക്യാപ്റ്റനെയും അറിയിക്കുകയുണ്ടായി. കോ-പൈലറ്റും എയർ ഹോസ്റ്റസും ചേർന്ന് ടിഷ്യൂപേപ്പർകൊണ്ട് അടച്ചുപിടിപ്പാണ് അപകടാവസ്ഥ തരണം ചെയ്തത്. യാത്രക്കാരിൽ പലരും അപ്പോ

വർക്ക് കഴിയുന്ന സഹായം നല്കാനും വേണ്ടി തങ്ങൾ പലപ്പോഴും നിർദേശങ്ങൾ നല്കാറുണ്ടായിരുന്നു. മറ്റൊരെയും സമീപിക്കാനില്ലാത്ത പാവപ്പെട്ടവരായ അനേക മാതൃകയുള്ള ഇങ്ങനെ സഹായിക്കാൻ തങ്ങൾ നിർദേശിച്ച നിരവധി സംഭവങ്ങൾ എന്റെ ഓർമ്മയിലുണ്ട്. വിദേശത്ത് ജോലി തേടി പോയി ജയിലിലകപ്പെട്ട നിരപരാധിയായ ഒരു യുവാവിനെ രക്ഷിക്കാൻ ആവശ്യമായത് ചെയ്യണമെന്ന് പറഞ്ഞ് തങ്ങൾ ഒരിക്കൽ എനിക്ക് കത്ത് കൊടുത്തതുകയുണ്ടായി. ഒരു പാവപ്പെട്ട കുടുംബത്തിന്റെ ഏക ആശ്രയമായ ആ യുവാവ് വിവാഹം കഴിഞ്ഞ് ഏതാനും ആഴ്ചകൾ കഴിഞ്ഞ് വിദേശത്തേക്ക് തിരിച്ചു ചെന്ന ഉടനെ തന്നെ ഒരു കള്ളക്കേസിൽ പിടിക്കപ്പെടുകയായിരുന്നു. തങ്ങളുടെ എഴുത്തുമായി എന്റെ അടുത്ത് വന്ന ഈ ചെറുപ്പക്കാരന്റെ പിതാവിന്റെ കയ്യിൽ റിയാദിലെ ഇന്ത്യൻ എംബസിയിലേക്ക് അയച്ച ഹരജിക്ക് ലഭിച്ച ഒരു റഫറൻസ് നമ്പർ മാത്രമാണുണ്ടായിരുന്നത്. ഞാൻ ഉടൻ തന്നെ റിയാദിലെ ഇന്ത്യൻ അംബാസിഡർ ഹാമീദ് അൻസാരിയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് വേണ്ടത് ചെയ്യാൻ ആശുപ്തിച്ചു. നിമയപരമായ നിരവധി കടമ്പകൾക്കൊടുവിൽ ആ യുവാവ് ജയിലിൽ നിന്നും മോചിതനായി നാട്ടിലെത്തുകയുണ്ടായി. ഇതിന് മുമ്പ് ഇങ്ങനെ പിടിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള ഒരാളും ജയിലിൽ നിന്ന് രക്ഷപ്പെട്ടിട്ടില്ലെന്നും ഇത് എന്തോ അത്ഭുത ശക്തികൊണ്ട് സംഭവിച്ചതാണെന്നും അംബാസിഡർ ഹാമീദ് അൻസാരി പിന്നീട് എനോട് പറയുകയുണ്ടായി.

നഷ്ടപ്പെട്ടത് എന്റെ സഹോദരൻ

എന്റെ സഹോദരനാണ് എനിക്ക് നഷ്ടമായിരിക്കുന്നത്. രാഷ്ട്രീയ രംഗത്ത് മാത്രമല്ല, മറ്റൊരെയും രംഗങ്ങളിലും ഞങ്ങൾ ഒന്നിച്ച് പ്രവർത്തിച്ചിട്ടുണ്ട്. ആരെയും ആകർഷിക്കുന്ന വ്യക്തിത്വമാണ് ശിഹാബ് തങ്ങൾക്കുള്ളത്. ശിഹാബ് തങ്ങളോട് എനിക്ക് ബഹുമാനമുണ്ടാകാനുള്ള പ്രധാന കാരണങ്ങളിൽ ഒന്ന് ഇതാണ്. ഞങ്ങൾ തമ്മിലുള്ള സുഹൃദ്ബന്ധം ഇന്നും ഇന്നലെയും തുടങ്ങിയതല്ല. ശിഹാബ് തങ്ങളുടെ പിതാവ് പി എൻ എസ് എ പുകേതയ തങ്ങളുടെ കാലം മുതൽ തന്നെ ഞങ്ങളുടെ കുടുംബങ്ങൾ തമ്മിൽ അടുപ്പത്തിലായിരുന്നു. പിതാവിന്റെ പാരമ്പര്യം നിലനിർത്തുന്നതിൽ ശിഹാബ് തങ്ങൾ എന്നും ശ്രദ്ധ ചെലുത്തിയിരുന്നു. ശിഹാബ് തങ്ങൾ മുസ്ലീംലീഗ് അധ്യക്ഷനായി ചുമതല ഏറ്റെടുത്തശേഷം തങ്ങൾ എന്നെ വന്നു കാണുകയുണ്ടായി. എന്റെ അനുഗ്രഹം ശിഹാബ് തങ്ങൾക്ക് ആവശ്യമില്ലെങ്കിലും തന്റെ ദൗത്യത്തിൽ വിജയിക്കാൻ എല്ലാവിധ ശ്രമങ്ങളും സഹായം-സഹകരണങ്ങളും വേണമെന്ന് അദ്ദേഹം എനോട് അഭ്യർഥിച്ചു. അത്ഭുതത്തോടെയാണ് ശിഹാബ് തങ്ങളെ പോലെയുള്ള ഒരു പ്രഗത്ഭ വ്യക്തിയുടെ ഈ പ്രവർത്തി ഞാൻ കണ്ടത്. സമന്വയത്തിന്റെ വക്താവായിരുന്നു ശിഹാബ് തങ്ങൾ. യു ഡി എഫ് രൂപീകരണത്തിൽ ശിഹാബ് തങ്ങളും മറ്റു മുസ്ലീംലീഗ് നേതാക്കളും വളരെ പ്രധാനപ്പെട്ട പങ്കാണ് വഹിച്ചത്. യു ഡി എഫ് വളരെയേറെ പ്രയാസകരമായ കാലഘട്ടങ്ങളിലൂടെ കടന്നുപോയപ്പോഴെല്ലാം മുസ്ലീംലീഗ് അധ്യക്ഷൻ ശിഹാബ് തങ്ങൾ ഈ ഘട്ടം തരണം ചെയ്യുന്നതിന് പ്രധാന പങ്ക് വഹിച്ചിട്ടുണ്ട്. തന്റെ ഭാരീച്ച ഉത്തരവാദിത്തം വളരെ ശാന്തമായി കൈകാര്യം ചെയ്യാനുള്ള അദ്ദേഹത്തിന്റെ കഴിവ് ആരെയും അത്ഭുതപ്പെടുത്തുന്നതാണ്. മുസ്ലീംലീഗിൽ തന്നെ പലപ്പോഴും ആദ്യത്തരം പ്രശ്നങ്ങളുണ്ടായിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ ഇതെല്ലാം പറഞ്ഞ് തീർക്കുന്നതിലും ലീഗ് പ്രവർത്തകരെ ഒന്നിപ്പിച്ച് നിർത്തുന്നതിലും ശിഹാബ് തങ്ങൾ വഹിച്ച പങ്ക് എന്നും സ്മരിക്കപ്പെടും. രാഷ്ട്രീയ രംഗത്ത് ശിഹാബ് തങ്ങളുമായി അഭിപ്രായ വ്യത്യാസങ്ങൾ പലതും ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടെങ്കിലും അതൊന്നും ഞങ്ങളുടെ വ്യക്തി ബന്ധങ്ങളിൽ ബാധിച്ചിരുന്നില്ല. രാഷ്ട്രീയമായുള്ള സന്നിഗ്ദ്ധ ഘട്ടങ്ങളിൽ രണ്ടുപേരും പരസ്പരം ഉപദേശങ്ങൾ ചോദിച്ചിട്ടുണ്ട്. ശിഹാബ് തങ്ങളുടെ നിർദേശങ്ങൾ പലപ്പോഴും യു ഡി എഫിന് ഗുണകരമായെ ഭവിച്ചിട്ടുള്ളു. ശിഹാബ് തങ്ങൾ, തന്നെ ഒരു മുത്ത സഹോദരൻ എന്ന നിലയിലാണ് എന്നും കണ്ടിട്ടുള്ളത്. അദ്ദേഹത്തെ മുഖത്തെ സൗമ്യമാർന്ന പുഞ്ചിരി കോപാകുലമായി നിൽക്കുന്ന പ്രവർത്തകരെ പോലും ശാന്തരാക്കും. തന്റെ ഈ പുഞ്ചിരിയോടെ ജനങ്ങളെ അഭിമുഖീകരിക്കുമ്പോൾ അദ്ദേഹം സ്വയം മറക്കുന്നതായി എനിക്ക് പലപ്പോഴും തോന്നിയിട്ടുണ്ട്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ സൗമ്യമാറുന്ന പ്രസംഗം കേട്ടിരിക്കുക ഒരനുഭവമാണ്. മുസ്ലീം ലീഗിനും രാഷ്ട്രീയത്തിനും ഉണ്ടായ വിടവ് വളരെ വലുതാണ്.